

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՌԱԾՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 25րդ շրջանի բաժնորդագրի են է 20 Փրանգ. Թիւրքիաի և Կարսի մարզերի համար 10 Փրանգ, ԿԱՆԱԿԱՆ Կարելի է նաեւ բաժնորդութիւնը քանի մասի համար որ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը (Թիւրքիաի և Կարսի մարզերի համար 1 Փր.) հաշուելով: Նաեւ կարող եմ գրել այս հասցեով. M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Arménia
MARSEILLE (France)

ԻՆ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 4

1909 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27 ՇԵՔ.

(Հ. Տ. Նոյեմբեր 14)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագործունել հրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցանելու կը նշանակուի հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցանելու միջոցով չի կարելի պահանջել 1 քաղաքական 2 անգամ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե
ՌԱԾՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԻՆ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ
(1909 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 1910 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ)

Ամբողջ 25րդ տարեշրջանի բաժնորդագրի են է 20 Փրանգ (4 տուրք ամսական) կամ 7 տուրք և 50 կպի. ուսումնական ամէն տեղի համար, ի բաց աւելաւ Թիւրքիան և Պարսկաստանը, որոնք զրկուի կէս բաժնորդագրելով, այսինքն ամբողջ տարեշրջանին համար 10 Փրանգ բաժնորդագրելով: Կարելի է բաժնորդութիւնը նաեւ քանի մասի համար որ ուզուի, ամսական 2 Փրանգ (4) անգամ = 75 կպի. հաշուելով, կամ 1 Փրանգ Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անսն. որ Արմէնիայի Օթանդակ արձանագրութեան մեր հրատարակած Օթանդակութեան կանոնադրին համեմատ, իսկուհի կուսենան Արմէնիա ստանալու, քանի անձի համար որ ուզեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորդագրելով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 Փրանգով կամ ամսական 1 Փրով: Կարելի է նաեւ Օթանդակի նշանակած բաժնորդի հասցէին ուղղակի զրկել թերթը, 12½ Փր. (2½ տուրք) բաժնորդագրելով:

Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներին Մէլբուռնի նահանգին մէջ բնակողները գիւրութեան համար, կը նշանակուինք «Արմէնիայի Օթանդակ»ներէն Տիար Մադաթ Պէրպէրեանի հասցէն, որին կարելի է գիւրել թէ՛ բաժնորդագրուելու և թէ՛ մեր հրատարակած տետրակներու գիրքեր գիւրութեան ստանալու համար: Ահա այդ հասցէն.
M. G. Berberian
100, Front str.
WORCESTER Mass.

Նոյնպէս նաեւ Եւրոպի, նաեւ Ճէրզիի նահանգներին մէջ և ամեն մասնակցողները գտնուողները կրնան գիւրել «Արմէնիայի Օթանդակ»ներէն Տիար Միզրակյանի Միզրակյաններին որի հասցէն է
Dikran Mizrakjian
121 P. O. Box
WEST HOBOKEN N. J.

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Շարունակելով քի հրաժարիլ. — Հեռուէն ու մօտէն (Մեր ներկայ կեանքին). — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր ի Հարաւային Ամերիկա. — Հարուստ Ամերիկացիի մը կտակը որմէ Թիւրքիան ալ պիտի օգտուի. — Ա. Քալանթարի յօդուածը. — Թիւրքիայէն լուրեր. — Առաւելաւ եւ հրապարակի ողորդումները. — Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգները եւ Թիւրքիա. — Կրիտէ. — Արտասահման լուրեր. — Ստացուած հրատարակութիւններ. — Բնաշխարհի բառարան. — Ծանուցումներ:

ՇԱՐՈՒՆԱԿՆԵ՛Լ ԹԵ՛ ՀՐԱԺԱՐԻԼ

Կիլիկիայի Տ. Սահակ կաթողիկոսը հետզհետէ հեռագիրներ կը զրկէ Կ. Պօլսի պատրիարքարանը, յայտարարելու համար թէ հրաժարած է իր պաշտօնէ:

Ճաւախի է լսել որ հիմա հրաժարական տալու, այսինքն ազգային պաշտօններէն խուսափելու մօտեն սկսեալ է տարածուիլ Թիւրքիայի Հայերէն մէջ: Բարձրէն տրուած օրինակը շուտով կը նկատուի ազգային պաշտօնական ամէն խաւերի մէջ: Պատրիարքը կը հրաժարի, կաթողիկոսը կը հրաժարի, առաջնորդը կը հրաժարի, երեսփոխանը կը հրաժարի, Քաղաքական ժողովի անդամ ընտրուածը կը հրաժարի, ա՛լ ոչ ոք իր մէջ քաջութիւն և պարտականութիւն կը զգայ այս ազգի համար մտածելու և անձնուիրաբար աշխատելու: Խեղճ, լքուած Հայ ժողովուրդն ինչ ընէ ուրեմն, ինչպէս ընէ, Նոյն իսկ եկեղեցականը, որ ուխտած է իր կեանքը զոհարելու Հայ ժողովրդին, մինչև իր կեանքի վերջը անոր համար աշխատելու նուիրուիլ, կը հրաժարի պաշտօնավարելէ, միշտ և գոհարակոխ գտնելով դորձելու անպարկէշ: Եթէ ամէնքն ալ հրաժարին այսպէս, կը կրկնենք թէ օրին պէտք է գիւրել խեղճ Հայ ժողովուրդը, ո՞ր քարին զարնէ գլուխը իր ցաւեր լալու և դարձան խնդրելու համար:

Ինչ է այս հրաժարականները շարժառիթը: Կը պատճառաբանուի թէ իրեն Հայի կաթողիկոս, պատրիարք

և այլն՝ իրենց ձայն չլսուի բարձրագոյն իշխանութիւններէն. ուստի իրենք ալ կը դադրին Հայ ազգին կաթողիկոս, Հայ ազգին պատրիարք լինելէ:

Ուրեմն եթէ Հայ ժողովուրդն ալ խնդրի մը համար բողոքէ պատրիարքական իշխանութեան և իր ձայն չլսուի, միթէ՞ պէտք է դադրի Հայ լինելէ, պէտք է հրաժարի՞ Հայ անունը կրելէ, թէ պէտք է շարունակէ իր ազգայնութիւն և միևնոյն ժամանակ ամէն կարելի եղած միջոցներով շարունակէ բողոքել և աշխատիլ իր իրաւացի ձայնը լսել տալու համար:

Հին ժամանակներէն էր որ երբ պատրիարք մը տեսնէր թէ խօսքը չքայլեր թիւրք կառավարութեան մօտ, հրաժարական կուտար պաշտօնէն: Ժողովուրդն ալ նոյնպէս իր կարգին երբ տեսնէր թէ իր ձայնը չլսուի պատրիարքարանէն, կը սպառնար հրաժարիլ իր եկեղեցիէն ու իր պատրիարքարանէն և կաթողիկ կամ բողոքական դառնալ:

Հիմա այդ տեսակ հրաժարականները և քե՛ն ընելով մեկուսանալը հինցած ու ժանգոտած գէնքեր են որ ա՛լ չեն դորձածուիր ներկայ քաղաքական պայքարներին մէջ: Փոխանակ յուսահատաբար հրաժարելու և մէկ կողմ քաշուելու, պէտք է աւելի կուրծիվ ու խոհալանութեամբ շարունակել ժողովրդային իրաւունքների պաշտպանութեան համար ստանձնած պաշտօնը, մինչև որ յաջողութիւնը գոյ պտակել յարատեւութեան անվը. հատ չանքերը:

Դիւրին գործ մը ամէն մարդ ալ կրնայ ընել արդէն: Պաշտօնի դժուարութիւններէն չընկրկելու և գանձեալ հարթել աշխատելուն մէջ է պաշտօնէի մը մեծութիւնը: Ազգի մը առաջնորդներին արուելիք յարգանքը՝ անոնց գէժ կանգնած գոհարութիւնների չափովն է որ կը գնահատուի ու կը մեծնայ: Դժուարութիւններ տեսնելով հրաժարելուն մէջ ո՛չ քաջութիւն մը կայ և ո՛չ ալ բարձր արժանիք մը, այլ դժուարութիւններին

գիմադրելով շարունակել կարենալուն մէջ է վարչական արժանիքը:

Եթէ պաշտօնեայ մը իր պաշտօնավարութեան կերպին նկատմամբ անհամաձայնութեան մէջ գտնուի զինքը ընտրող ժողովին կամ անհատին հետ, կը հասկնանք զինքը երբ իր հրաժարականը տայ զինքը ընտրողին: Բայց պատրիարք մը, կաթողիկոս մը, որմէ՞ ընդունած են իրենց այդ պաշտօն, Հայ ազգէն ընտրուած են թէ թ. Դուռէն, Հայ ազգի՞ իրաւունքները պաշտպանելու պաշտօն ստանձնած են թէ թ. Դրան, ո՞րմէ կը ստանան իրենց ամսաթոշակ իրենց պաշտօնավարութեան համար: Երբ զիրենք պաշտօնի կոչող Հայ ազգին հետ անհամաձայնութեան մէջ գտնուին, կը հասկնանք իրենց հրաժարական տալու պարտականութիւնը: Բայց երբ Ազգին հետ համաձայն են, իրենց պաշտօնէ հրաժարելով մէկ կողմ քաշուելու և ժողովուրդը մինակ թողելու համար ենթադրուած պարտականութիւնը չենք հասկնար: Քանի որ Ազգը բողոքել է իր իրաւունքներ ու արգարութիւն պահանջել է դադարած, այդ բողոքի միջնորդ հանդիսացողն ալ պէտք է դադրի պաշտօնավարելէ:

Դժբաղդապէս, Դուռեան Սրբազան հիմա անսրտ կացութեան մը մէջ կախակայուած մնացած է, fausse positionի մը մէջ կը գտնուի պատրիարք մը կա՞յ հիմա թէ ոչ, չաա որոշ չէ: Օրինաւորապէս Դուռեան սրբազան մեր պատրիարքն է և ատոր ապացոյց մ'է այս ալ որ Տեղապահ մը չկայ պատրիարքական Աթոռին վրայ. ժողովուրդն ալ պատրիարք կը ճանչէ զինք, գաւառներէն և ամէն կողմէ իրեն կը գիմեն իրեն պատրիարքի, իրեն կը յայտնեն իրենց ցաւեր և իրմէ դարձան կը խնդրեն: Բայց ինք կրնէ թէ հրաժարած է և իր այդ գիրքի մէջ այժմ չկրնար իրեն եղած զանազան գիմումների համար, միջնորդել թ. Դրան քով: Ահա հրաժարականի այդ խնդիր՝ բողոքելու այդ հինգած ու անդոր կերպը որ ներկայ ժամանակի պահանջներին համեմատ դոր-

ծածուկու անյարմար և ջախջախուն գէնք մէ, բերած ձգած է այժմ Ս. Պատրիարքը խոտորնակ ճանապարհի մը վրայ, ուրկէ գուրս ելնելով իր պաշտօն շարունակելու և գործօն վիճակ մը ստանալու մասին պէտք է մըտածել այլ ևս:

Թո՛ղ մեր ազգային բարձր պաշտօնատարներ ոչ թէ վճատութեան և հրաժարման, այլ յոյսի և եռանդուն գործունէութեան օրինակ հանդիսանան ժողովրդին:

Հրաժարելը անգործութեան ենթարկուիլ է, իսկ անգործութիւնը՝ մեռելութիւն:

Մ. ֆ.

ՀԵՌՈՒՆԸ ՈՒ ՄՕՏԷՆ

Մեր Գերկայ կեանքին

Ատանան ջարդուեցաւ, քանդուեցաւ օսմանեան սահմանադրական մանուկ կառավարութեան հովանիին տակ, հազարաւոր հայեր զոհ գացին՝ ոչինչ օգուտ հասցունելով ընդհանուր հայութեան՝ ինչպէս եղած է առաջուց ի վեր. և բընական ալ է. ջարդէ օգուտ ակնկալելն առնուազն յիմարութիւն է: Այս ջարդը սակայն աչքերը բացաւ քչիկ մը Պոլսահայ այն մտաւորականներուն-խօսքը չենք ընել հասարակ ժողովուրդին, որովհետեւ ամէն պարագայի տակ առաջնորդի հանգամանք ունեցողներ պատասխանատու կը մնան, և ասոր համար ալ սոսկ առաջնորդ եղող մտաւորականներուն կողմէնք խօսքերն են՝ որոնք շլացած ամէն փայլունութենէ՝ մէկ ծայրայեղութենէ գլորուեցան միւս ծայրայեղութեան մէջ: Գիտենք որ Արեւելքը ծայրայեղութեան կեդրոնն է՝ անբնական զգացումներով լեցուած. մի օր ծայրայեղութենէ բռնութիւնը կը թագաւորէ, միւս օր՝ խորտակման առթիւ՝ ծայրայեղ ողջագոյնութիւնը և իրար համբուրել տեղի կ'ունենան, յաջորդ օրը՝ ծայրայեղութենէ՝ իրար ջարդելու համար. որպէս զի սթափուած յաջորդէր... Դարձեալ ծայրայեղութենէ: Ահա այս վերջի ծայրայեղութեան թարմ օրինակը հրապարակադիրներու այն բռնու պայքարն է որ կը մղուի իրարու դէմ: Ամէնքն ալ իրաւունք ունենալ կ'ուզեն, ամէնքն ալ յաղթանակող են. սակայն անդին կ'են սակայն գործեր լքուած՝ իրար բզբտելու ետեւէ են՝ իրականութեան մէջ. և թիշ նամին ասկէ աւելի ինչ միջոց պիտի գտնէր մեր իրարատեաց ազգը պառակտելու համար:

Առ տակաւին քանգատիլ թէ կը ջարդուինք... թէ կը ջարդեն զմեզ... Թո՛, ժրագլուխներ, դուք որ տակաւին չէք ըմբռնել շայ ժողովուրդը շնորհը ւերու պատրաստել միահաղոյն գործելակերպով մը, ինչպէ՞ս կը պահանջէք որ ուրիշներ զմեզ շնորհեն՝ որովհետեւ շայ էք:

Ահ, իրաւ որ աս գլուխ ելնելիք ճամբայ չէ՛, և մարդ ինքզինքն կ'ելնէ այս կացութիւնը գիտելով...

Նոյնքան և քիչ մալ աւելի գարմացուցիչ բաներ պարունակող «կոչ» մունիմ գրասենյակին վրայ որ ինչքան ալ անհասկանալի շարադրութիւն ունեցած լինի և մեզ յիշեցնէ տխրահաշակ թերթի մը մեռել լեզուն՝ խմբագրուած նոյն կազմակերպութեան անձերու կողմէն, դարձեալ կրնանք ըմբռնել որ բան մը կ'ուզեն ընել այն մարդիկ որոնք ատեն մը ամերիկահայը աղմկայեղեցին: «Կոչ»ը ստորագրուած է Ուէնդ Զօպօքընի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան կողմէ,

և կ'ուղղուի «Ամերիկահայեր»ուն յանուն «ազգային անկեղծ եասնձախնդրութեան, Ամերիկահայ պահպանութեան, անկազմ վիճակին, Ամերիկահայ առաջնորդութեան» ևն. ևն. ու դեռ չեմ գիտեր բառ մնացած է դուրս որ չկուտակուի սա մի երեստանի յայտարարութեան մէջ, որ կ'ուղղուի Ամերիկահայերու ամէն դասակարգին «պատգամաւորական ընդհ. ժողով» մը գումարելու համար, ուր ամէնէն առաջ «Ամերիկահայ առաջնորդութեան և Ամերիկահայ գաղութին վերակազմութեան հարցերը» նկատի պիտի առնեն: Մի՛ հարցնէք թէ Բողոքական ազգայիններն ալ առաջնորդ պիտի ընտրեն իրենց հետ: Այս չափով չեն բաւականար աս աշխարհաստան պարունակող, որոնք «ազգային սահմանադրութեան համաձայն» կ'ուզեն գործել և սակայն Սահմանադրութեան մէկ տառը չգործադրելէ զատ՝ ստիպեցին որ տեղիս Հովիւը, Արթ. Պ. վրդ. Գաֆթանեան, նոր կանոնագիր մը գծէ իրենց քիչֆին համեմատ որպէս զի ձրի Հոգաբարձու ընտրուին և եկեղեցին լըքելէ և նիւթական անձկութեան մատնելէ վերջ՝ «կաճառ»ի մը շնորհիւ հրացանաձգութիւն ընելով դրամ գործնեն՝ եկեղեցին բոլորովին չգոցուելու համար: Առաւել քաշուելու, Հայր Գաֆթանեանի բացակայութենէն օգուտելով՝ ժամանակաւորապէս մեկնած է մօտակայ քաղաքներ գործով մը, անոր անունն ալ գործածած են իբրեւ համամիտ այս ձեռնարկին: Մեզի գիտարին է հաւատալ թէ Հայր Գաֆթանեան այսպիսի տղայամիտ ձեռնարկի մը քաջաւերոյ լինի, և մանաւանդ կը հաւատանք որ ամէն փոքր ի շատէ խորհող Հայ պիտի նկատէ որ advertise ինք միջոց մէ Պարոն Ատենապետին համար որ մոռցած չէ անմիջապէս տակը գնել որ անձնական հասցեն՝ զանց ընելով եկեղեցւոյ սեպհական հասցէն: Ինչ որ ալ լինի, բացայայտ է թէ Ատանայի կոտորածի պառհուն կամուրջներու բոսորատիպ կոչը ինչպէս որ անարդիւն անցաւ, նոյնպէս ալ պիտի մնայ ապարդիւն և աս, որովհետեւ «աթմատորի օնտան պէլ ի սըր քի, պէօիւք թաշա եարըլտը»:

Առ տակայն միտքարական կէտ մունիմ որ չեմ ուզեր զանց ընել ընթերցող բանիւր ու հասարակութենէն. և այդ է տասնամեակի հանդէսը Նիւ Յիւրքի Հայ որբախնամին, որ տեղի ունեցաւ նոյեմբեր 6ի շաբաթ երեկոյ, նախագահութեամբ Նիւ Եօքքի պարսկական ընդհ. հիւպատոս Վսեմ. Տիար Հայկազուն Թօփաքեանի, որ իւր անդիրեքն ճառին մէջ այնպիսի անկեղծ շնորհ մը դրած էր որ ներքի չէ կասկածի փոքր չէլ մանդամ ունենալ անոր հայկական զգացումին. բաց ասկէ, նա իւր անձնական որդեգրած ունի 28 որբեր Ո՛հ, երբ արդեօք մեր բոլոր հարուստներն այս պարտաճանաչութիւնը պիտի զգան:

Ներկայացուեցաւ «Ամերիկայի Այո» որբերգութիւնը, հեղինակութիւն թ. Թէրզեանի: Իերակատարներուն մէջ յաջողակապոյններն էին Տիար Ս. Ուրիպու նարեան՝ Սանատու ի, Գ. Գաբրիէլեան՝ Թաթէոս Առաքելալի և Ս. Վաքանեան՝ սպարապետի, ինչպէս և Տիկին Կուտեան Սանդուխտի գերերուն մէջ: Ասոնց ծափահարութեամբ վարձատրեց երկուս հոգաւորութիւն մը որ խռնուած էր սրահը:

Ուրբախնամ իւր տասնամեակ կեանքին մէջ որբեր պահած է Տիգրանակերտի, Ալինի, Վանայ, Խարբերդի, Սեբաստիայի, Ուրֆայի, Բալէշի, Մուշի, Ձէլթունի և Մարաշի մէջ. ընդամենը 35 որբեր: Մըտադրուած է այս տարի Ատանայի մէջ ալ պահելու:

Ինքքատնեքեան մեծ գործ մէ աս որ ընկերութիւնը կը նկրտի յառաջ տանիլ:

աչքի զարկող մեծահարուստ ազայներ չկան միութեան մէջ. միշտ ասդին անդին հաւաքելով և անվատ շարունակելով է այնպէս որ հիմնադիրներն իրենք անգամ կը հիանան այսքան կարճ ժամանակի մէջ այսքան արդիւնաւոր գործ մը ներշուն համար. իսկ եթէ բաղդատենք տեղական ուրիշ կազմակերպութիւններու հետ, որոնք չմանապէս տասնամեակ տօնեցին, և ժողովուրդէն մեծագումար դրամ առեր են իրենց հանդէսներով եւ անոնց փոխարէն այսօր ցոյց կուտան ժողովուրդին իրենց պառակտիչ հանգամանքը, այն ատեն Ուրբախնամին անունը շատ բարձր կը մնայ և յարգանքի առարկայ անոր անխախտ սրտերուն՝ Գաբրիէլեան և Համալեան ընտանիքներուն, որոնց անվեհեր ջանքերուն կը պարտիք այսպիսի լուսագոյն կազմակերպութեան մը գոյութիւնը:

Ուէնդ Զօպօքըն, Ն ձ .

Նոյ 10, 1909.

SU-XUS

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԲԻԱ

Սեբաստիանէ կը հաղորդեն Նոյ 1/14ին թէ Զարաի մէջ ցորենի դաղութիւն կատարուած լինելու պատճառով խումբ մը թիւրքեր ոտիկանի մը հետ մէկտեղ հայերի տունները մտեր, խուզարկութիւններ եւ պեղումներ ըրեր և հարսեր ծեծել են:

— Պատրիարքարանի դիմումին հետեւանքով՝ ներքին գործերի նախարար Թալէաթ պէյ հեռագրեր է Ատանայի կուսակալ Ճէմալ պէյին որ կիրիկիաի Հայերի կաթողիկոսին դիւրութիւններ տալ յարաբերական խնդիրների մասին:

— Տիարպէրքի յայտնի լետադիական Նիւադի որի երեսփոխան ընտրուիլը մերժուեցաւ Օսմ. Խորհրդ. դարանէն և ինքն ալ յանցապարտ ճանչցուելով կ. Պոլիս բերուած ատեն փախած էր, դրդեր է մի քանի քիւրտ աշիրէթներ որոնք Չնքուշ երթալով սպաններ են Օհանեան Յարութիւնը և 25ի չափ իսլամ եւ սլ-իսլամ սուրիշ բնակիչներ և կողպտեր են Չնքուշի վանքը: Ոյդ աշիրէթապետներն նշանաւոր Ահ. մէտ Պէտէրխանն է միայն ձերբաւարուեր. միւսները յաղորդ են հեռանալ: Եղելութիւնը Պատրիարքարանէն հաղորդուած է Բ. Դրան եւ յանցաւորների պատժուիլը պահանջուած:

— Լուր կայ թէ լեռը բարձրացող Ձէլթունցիները հետզհետ կը շատնան և նախորդ 13ներին անձնատուր լինելէն յետոյ, դարձեալ լեռը բարձրացողների թիւը հասած է այժմ 35ի: Նշանաձիգ զօրքեր զըրկուած են ատոնց վրայ: Ս. Պատրիարքն իր հրաժարականի խնդրը կարգադրուելէն ետք պիտի խնդրէ կառավարութենէն որ ընդհանուր թողութիւն հրատարակուի ատոնց համար քանի որ արդէն յանցանք գործած չեն: Մարաշի բռնտին մէջ դառնող Ձէլթունցիները հեռագրեր են Պատրիարքարան թէ բոլոր բանտարկեալները թէ՛ թիւրք և թէ՛ հայ, շատ չնչին պատճառներով իբրեւ յանցաւոր բանտը դրուած են:

— Կ. Պոլիս թերթերէն կ'իմաստանք թէ Եւդոկիայի (Թօքատ) միջոցառման ժողովների ունեցած վարժարանները թագաւորաւ աշակերտներէ մինչեւ Միհրան իսկէնտէրեան պատանին, իր շնորհալի դաստիարակների ձեռքէն մեծ դժուարութեամբ կորզուել յետոյ կ. Պոլիս տարուած և իր գիշերօթիկ աշակերտ դրուած էր պատական վարժարանի մը մէջ, Յիսուսեան Հայրերին միջոցով փախցուած զէպի Ս'արսիլիա: Ծնողքը լացուած ծի մէջ են այժմ իրենց զաւակը լորովին կորուսած լինելուն համար:

Խոնձ Հայեր, որոնք դեռ չեն տեր թէ Ֆրանսա ինչ մեծ զոհութիւններ յանձն առաւ այդ կրթութիւնների դաստիարակութենէն տեղի համար Ֆրանսական ժողովրդական կենտրոնը. իսկ մեր պարզամիտ Հայեր կամովին կը տանին կը յանձն իրենց զաւակներ ատոնց, յետոյ պէս չարաչար ողբալու համար...

ՀԱՅԵՐ Ի ՀՐԻ. ԱՄԵՐԻԿԱ

Հարաւային Ամերիկայի Պալման Հանրապետութեան Սան Բաւլո քաղաքէն կը գրեն մեզ թէ զանազան զերէ Հայեր երկակայական յոյսերով սկսած են գաղթել Պալմալու ուր գործ գտնելով և ո՛չ ալ դրամ ունենալով, ամենախեղճ վիճակի մը կենթարկուին: Աւելի ցաւալին այն է որ այս անկալի թշուառութեան վիճակէն ազատուելու համար վերագառնալ աւանկարելի կը լինի քանի որ դրամ չունին: Արդէն շատ սակաւաթիւ Հայեր կան Սան Բաւլոի մէջ, 8 տուն միայն, և ատոնց ալ նիւթական վիճակն անչափ փայլուն չէ որ կարենան օգնել իրենց դիմող գաղթականներին: Այդտեղի օգին ալ շատ չեն կըրնար յարմարիլ ամէն գնացողները վերջերս հոն գնացած 8 խարբերդիներ, անգործ և թշուառ վիճակի մէջ թափառելէ զատ՝ հիւանդացիք ալ են և տեղացի Հայերին միջնորդութեամբ հաղիւ փոխադրուեր են քաղաքային հիւանդանոցը, դարձանուելու համար:

Ուստի կը խնդրեն մեզնէ զգուշացնել գաղթականները որ անհայտ ու անխորհուրդ կերպով չերթան Հարաւային Ամերիկա ուր գուցէ ստիպուին իրենց նախկին վիճակը փոխել և չկրնան ձեռք ձգել:

ՀԱՐՈՒՍՏ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԸ ԿՏԱԿԸ ՈՐԻՍԻ ԹԻԻՐԲԻԱՆ ԱԼ ՊԵՏԻ ՕԳՏՈՒՆ

Նիւ Եօքքէն մեր թղթակից Տիգրան Միւսուք կը հաղորդէ մեզ.

Տեղական թերթեր Նոյ 6ին հրատարակեցին հոկտ. 31ին հանգույցով ունեցած հարստութեան կէտը 30,000,000 տօլար, յատկացուցած է ժողովրդական բարեգործական նպատակներու, որոնց մէջ նաեւ Պոլիս Robert Collegeը որուն համար կտած է 1,500,000 տօլար: «Առատ» ձեռն և իմաստուն կտակ մըն է աս, կըսէ Նիւ-Եօքքի անուանի օրաթերթ Tribune, «որ կը դասէ ողբացեալ անձը ամենէն փայլուն տեղը՝ բարեգործ»:

կիմ... ան... 1830ին... 1856ին... 60... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000... 26ին...

Ա. ՔԱՆԱԿԱՆ ԹԱՐԻ ԾԱՌԵԼԵԱՆԸ

կովկասի կայսերական գիւղատըն... 1894թ... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

հատուած լինելով, կովկասի մէջ ժո... վերջականացուցած են Ալեքսանդր... թիւերը...

ԹԻՒՐԻԲԻԱԼԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խարբերդի երեսփոխաններէն Մէհմէտ էֆէնտին միւլթի նշանակ... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

Ատանաէն գրուած նամակներ մեծ գովեստներ կուտան ամերիկացի... 50... 100... 13-14...

ԱՏԱՆԱԿԵՒ ԵՒ ՏՐԱՊԵԶՈՆԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

— Կը հաւատեն թէ նախարարական խորհուրդը Լինչի ընկերութեան տուած է Տիգրիս և Եփրատ գետերին վրայ նաւարկութեան ար... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

— Թէ՛ կ. Պօլսի մէջ և թէ՛ գաւառներն ոչ-իսլամներին զինուորա... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

ԱՏԱՆԱԿԵՒ ԵՒ ՏՐԱՊԵԶՈՆԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

ԱՏԱՆԱԿԵՒ ԵՒ ՏՐԱՊԵԶՈՆԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

Ատանաի նոր աղէտին նկատմամբ գրած էինք նախորդ թուին մէջ... 30,000... 80,000... 5,000... 8,000... 1,000... 200... 15,000...

ուրի վնասուած թաղը թիւրքական բաժնին մէջ է:

ԱՄԵՐԻԿԱԻ ՄԻԱՑՆԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԹԻՒՐԻԲԻԱԼԵՆ

Ամերիկեան դեսպանատունը Պոլսի թերթերին մէջ հրատարակել տուած է հետեւեալ գեղոյցը.

«Իբր պատասխան այն լուրին թէ Միացեալ-Նահանգներին Գօնկրէն սը վերջերս օրէնք մը քուէարկած է օսմանեան հպատակներին ամերիկեան երկրացի դառնալուն դէմ, դեսպա... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

ԿՐԵՏԷ

Կ. Պօլսի մէջ չընդ զրոյցներին նա... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

Դիւանագիտական շրջանակներին մէջ այնպէս կը կարծեն թէ Անգլիայի այդ վարժունքը սերտ կապակցու... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

ԱՐՏԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Սերպիայի Պետրոյ թագաւորին աղբարնիկ աղիկը Լինչա պիտի նը... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

— Ռուս կառավարութիւնը ուրոշեր է Ռուսիայի ներքին քաղաք... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

— Շիքակօի իտալական հիւպատոսը հեռագրած է իր կառավա... 1,500,000... 25,000... 20,000... 10,000...

— Ռուսիայի Չարը ստիպուել է մեկնիլ Լիվադիայէն, զօլէրան խրմի մէջ տարածուած լինելուն պատճառով:

4. Պօլսի վ. և Պ. Ջարդարեան եղբայրաց հրատարակչ-գրադաճառատունը (Ջարդարեան թիւ 24-26) կը շարունակէ հետզհետէ հրատարակել իր Ազատ մատենաշարը, ազատական բովանդակութեամբ և ամենքին դիւրամատչելի գիներով:

Արդէն ծանուցած ենք այդ Ազատ մատենաշարի մինչև 5րդ թիւի հրատարակուիլը (Տեսնել Արմենիաի ի. 22 և 23 թիւերը): Ստացած ենք նաև հետեւեալները.

Թիւ 6. ՀԱՅԳՈՅԺ. Աշխարհք Հայոց աշխարհին: Գրեց և աշխարհագրութեց Խրիմեան Հայրիկ: Գին՝ 2 զր.

7. Ընդարձակ հայկական ԵՐԳԱՐԱՆ. Բ. հատոր. կը պարունակէ 80 հատէ աւելի ազգային, յեղափոխական, սիրային և զուարճող երգեր: 3 1/2 զր.

8. Պետրոս Գուրեան. ԱԻՆՏԵՐՆԱՏԻՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ Ռազմատունեաց կամ ասպատակութիւն Պարսկացի Հայ: Թատերգութիւն երգախառն բաժանեալ յերկուս թուական, ի հինգ արարս, յերիս պատկերս և ի մի վերջաբան: 2 զր.

9. Լեւոն Շարքեան (Սիլվիա Մարիա). ՅԱԻՆ ՏՈՒՆԸ (Բանտարկեալի մը յիշատակները) Գրիտտափոր Միքայէլեանի յիշատակին: 4 զր.

10. Լեւոն Էսաճանեան. ԵՂԻՍ ՏԵՄԻՐՃԻԱՇԵԱՆ (Տէմիրճիպաշեանի կենդանագրով): 1 1/2 զր.

11. Տր. Լուիզ Ալպիք Պենքս, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ. Թարգմանեց Յ. Ալոնեան (Ռոգ. տեր): 1 1/2 զր.

12. ՀԱՅԳՈՅԺ ՀԱՅԿԱԿԱՆ, ԵՐԳԱՐԱՆ: Կը պարունակէ ազգային, յեղափոխական, սիրային և զուարճող երգեր. ամբողջն ալ եւրոպական ցորաքերով եղանակաւորուած. Օժանդակութեամբ Բ. կանաչեանի և այլ հայ արուեստագետներու: (Բացուած է բաժանորդագրութիւն Ջարդարեան Հայկական Երգարանի համար որ պիտի պարունակէ 250ի չափ հին ու նոր երգեր, ամբողջն ալ եւրոպական նոթաներով եղանակաւորուած. նաև լուսանկարներ ու կենսագրութիւններ: Ամբողջ հատորը պիտի բաղկանայ 20 տետրակներէ այսինքն 320 էջերէ, և իւրաքանչիւր տետր պիտի ծախուի ձեռքէ 40 փարայի. բաժանորդագրութիւն ամբողջ գործին 20 զրուշ. տպագրութիւնը աւարտելէ յետոյ պիտի վաճառուի 30 զրուշի):

13. ԺԱՄԱՆԱԿ ԵՒ ԽՈՐՀՈՐԴ ՅԻՒՐ. Գրեց Խրիմեան Հայրիկ. Հասոյթը ի նը պատմական վարկաւոր վաճառքին. 1 1/2 զր.

14. Ուրուք. ՍՈՎ ԵՒ ՄԱՀ. 1 զր.

Վերագրեալները ստանալու համար գին մէկ գանձը հրատարակող Ջարդարեան Երգարան գրատան (Ջարդարեան, թիւ 24-26. Կ. Պօլս):

ԲՆՆՇԽԱՐՀԻԿ ԲՆԱՌԱՐԱՆ

«Բնաշխարհիկ Բառարան»ը՝ որ մինչև և գիրը լոյս տեսած է՝ պիտի շարունակուի հրատարակուիլ: Որ պէս զի զանց չըլլուն նոյն իսկ այն փոքր զիւղերը որ սակաւաթիւ հայեր կ'ապրին՝ կը խնդրենք ազգայիններէ Հ գրով և յաջորդ տառերով սկսած քաղաքներու, գիւղերու, վանքերու և լուսանկարները մեզ յղեն, համառօտութեան տեղեկութիւններ տալով մեզ յիշեալ գիւղին կամ քաղաքին արդի վիճակին վրայ:

Դիմել Imprimerie Arménienne S. Lazare. VENISE (Italie).

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ՅԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆՔ ՆԱԽՆԵԱՅ»

Հ. Ղ. Ալիշանի հաւաքած Նախնայ Ջեազգիրներու յիշատակարանները՝ որոնք հայկական ուսումնասիրութեանց բոլոր մասնաճիւղերուն վրայ լոյս պիտի սփռեն՝ սկսուած է հրատարակուիլ Հ. Մ. Պոտոնիւսէ՝ Ժամանակագրական կարգի վերածուած, յաւելուածով բազմաթիւ նոր յիշատակարաններու և ծանօթագրութեամբ ու կարեւոր յիշատակարաններու նմանահանութեամբ «Բազմավէպ»ի բաժանորդք կրնան այս կարեւոր հրատարակութիւնը մաս առ մաս ստանալ «Բազմավէպ»ի հետ, իւրաքանչիւր պրակին համար (երկուսն է՝ 400) 5 ֆր. — 25 զր. — 2 ըրուպի, — 1 տոլար յղելով (Իւրաքանչիւր պրակ հրատարակուելէ ետք՝ գինը կը կրկնուի):

ճյուղ կը խնդրենք բոլոր անոնցմէ որոնք իրենց կամ իրենց ծանօթներուն քով Ջեազգիրներ ունին՝ շնորհ ընեն մեզ յղելու անոնց յիշատակարանները՝ Ջեազգիրն վրայ համառօտ տեղեկութիւն մը տալով, որպէս զի ըստ կարելոյն անթերի ըլլայ մեր հաւաքածոյը:

Յղել առ հրատարակչին S. Lazare. VENISE (Italie).

ԳԵՂՈՒՆԻ՝ ԻՆՊԱՍՏ ԿԻՐԻԿՈՅ

1909ի Գեղունին իր սովորական գիրքով լոյս պիտի տեսնէ դեկտեմբերի վերջերը իբր բացառիկ թիւ մը՝ ի նպատակով Կիւրիկոյ աղետեալներու: Գինն է՝ 25 դահեկան, 5 ֆր., 2 ըրուպի, 1 տոլար: Անոնք՝ որոնք իրենց թշուառ հայրենակիցներուն փոքր նպատակ մը ընելու տրամադիր են՝ իրենց ստորին վրայ պիտի ունենան չքեղ Գեղունին:

Գեղունին պիտի զարգարուի ազգային և Եւրոպացի նշանաւոր գրագէտներու յօդուածներով, համալրաբար հային գեղարուեստական նկարներով: Դիմել Rédaction de la Revue «Bazmavep». Venise (Italie).

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերի մանրամասն ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի 17րդ շրջանի 38, 39 և 40 թիւերին մէջ:

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիապէս զրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակներ ունենալ, եթէ գտնէ 50 սանթիմ զրկելով գիրք ուզեն մեզնէ նախապէս. այդ ուզուած գրքի ծրարին մէջ դրուելով կը շարունակուին գրացուցակներն ալ:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու զոդները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՜ սանթիմի համար ալ լինի, մանտաւը

փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսելի մէջ:

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւալ գիրքերն որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև զրկելու փոստի ծախքը:

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894)

ՅՈՐԴԱՆԻ ԴԱՏԱԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաժալ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50x35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70x45 հարիւրորդամէթր քարտուի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով, Մէլտեղը գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Գէնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները անոնց գրեթէ ամենքի խմբագրապետները պատկերներով:

Գինն է 4 ֆրանք. ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ:

Գալեկքեալեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան իսկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860. Մէկ լուսատիպ պատկերով: Գինն է, ճանապարհածախքով մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ:

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ զրկելով:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՐ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՆՆՈՒԱՅ ՄԻ ԻՐԱՅԱՆ ՎԷՊ)

ՊՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած էր ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թանկարժեք մի հայր իւր ապակուած վարքաւորքով որչա՞փ չափի ներքի պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանք:

ԵՆԻՍՏԻՐԻ ՀԱՄԱԼԻԳ

Շէքսպիրի ՀԱՄԱԼԻԳՆԵՐ որ արեւմտեան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի թարգմանած է հանգույնալքալ անգլիագէտ Գարեգին Յ. Փափազեան, կարելի է ստանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն:

Տպագրուած է վիէննայի Միլիթար. Բանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ութածալ գիրքով 183+ի Գ. Երեւ:

Գինն է 2 ֆրանք և 50 սանթիմ:

SETH. J. MESROVP. History of the Armenians in India (From the earliest times at the present day). 5 fr. 50

Բաշաւարի հրատարակած գիրքերը մեզ մօտ կը ծախուին Մարսելի մէջ միևնոյն գիներով ինչ որ Բարիկ մէջ «Բանասէր»ի խմբագրատունը:

ԺԳ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ (ՀԱՐԱՐԻԱ ՍԹՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՄԻՐՏԵՑ ՓՈՐՓՈՒՊԱԼԵԱՆ

1894

1 ֆրանք և 40 սանթիմ: Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղ լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանք է):

Եղիազար Մոռաւտեան. Գննակ Պատմութիւն Արշակ Բ. և անոր Պարգւոյն (Հայոց պատմութեան մէկ կարեւոր կէտին վրայ քննադատական տեսութիւն մ'է որի համար Մ. Աղաբէկեան գրած է թէ «Հեղինակին այդ ձեռնարկութիւնը պատիւ է բերում իրան և այն ազգին, որին պատկանում է պատմութիւնը»): 2 ֆր. 50

Բալուրան. Կիպրոս կղզի (Ա. Ա. Խարհագրական և պատմական տեսութիւն: Բ. Հայ գաղթականութիւն): 1 ֆր. 25

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիայի կը խնդրենք ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում տեղ կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումները, ըստ լրագրական սովորութեան: Ծանուցումները գրելու նշանակուած են Արմենիայի հակառակ, տառին վրայ հաշուելով. 1 կաթաղի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ: 3 տպագրութիւնը ծանուցումի գինն է 10 % ինչ 10 զեղ կը լինի. 10 և աւելի տպագրութիւնը ծանուցումի գինն է 10 % ինչ 30 զեղ: Սակարկութիւն չի գրուիր:

ԼՈՅՈՍ ՏԵՍԱԿ

ԲԱՅՈՒՆ

Խամսայի Միլիթարիստերը. Ղարաբաղի Աստղագետը. Գալուսիքի Ղարաբաղի:

Մի մեծագիր հատորի մէջ ամփոփուած:

Գինն է 6 չիլին ճանապարհածախքով: Հեղինակի միւս երկերի համար նա պէտք է դիմել:

Mme. Raffi
32, Richmond Gardens
Shepherd's Bush
London W. (England)

ՅՆՈՐԷՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒՊԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն գրարանի Փ. Պատմ. և Լեզու: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi